

Istinито, lijepo i dobro

Crkva postupno vraća povjerenje vjernika i gradi bolji ugled, pokazujući posvećenost zaštiti najranjivijih članova

„Crkva na općoj razini sve više razvija sustavan pristup u rješavanju slučajeva zlostavljanja.”

Autor: Domagoj Trojanović Fotograf: pixabay Objavljeno: 31.10.2024 10:34

Skandali koji potresaju Crkvu plijene pozornost javnosti, ne samo one Crkvene, već i puno šire. O seksualnim skandalima u Crkvi, razgovaramo s teologom Ilijom Jurićem, koji se ovom problematikom bavio i u svom završnom radu kao student na KBF-u u Sarajevu.

Kako su Crkvene vlasti reagirale i djelovale kada su se u javnosti sve češće počele pojavljivati informacije o seksualnom zlostavljanju maloljetnika od strane klera?

Crkvene vlasti postupno su razvijale odgovor na javne optužbe o seksualnom zlostavljanju maloljetnika. S porastom broja otkrivenih slučajeva, uključujući mnoge iz nedavne prošlosti, reagiralo se pojedinačno, od slučaja do slučaja, bez sustavnog pristupa i s naglaskom na očuvanje vlastitog ugleda. Svećenici optuženi za zlostavljanje bili su često premješteni iz jedne župe u drugu ili dodjeljivani na druge crkvene službe, ponekad i u ustanove koje su ponovno uključivale rad s mladima. Takvi su postupci bili neprimjereni i zapravo skandalozni, jer su neki samo pokušali „premještatı problem” umjesto da ga sustavno rješavaju i poduzmu odgovarajuće mjere. Time se nanosila dodatna šteta, kao i stvarala opasnost da se zločini ponove.

Može li se reći da je u početku bilo dosta nesnalaženja od strane Crkve, kako samo Vatikana, tako i samim mjesnih crkava?

Na početku je vladalo dosta nesnalaženja i nesigurnosti u postupanju, kako na općoj razini, tako i na razini partikularnih Crkava. Prvi problemi bili su vezani uz nepripremljenost Crkve da se nosi s pitanjem zlostavljanja, koje je bilo tabu tema i unutar Crkve i u društvu općenito. Mnoge partikularne Crkve nisu imale jasno definirane procedure. Umjesto sustavnog pristupa, slučajevi su rješavani pojedinačno i „iza zatvorenih vrata”, što je dodatno kompliciralo stvar, a i stvaralo percepciju da Crkva pokušava zataškati skandale. U određenim slučajevima, biskupi nisu smatrali da imaju dovoljno smjernica iz Vatikana, zbog čega su

primjenjivali vlastite postupke, što je dovelo do neujednačenosti i nesigurnosti u postupanju. Primjerice, neki su slučajevi zlostavljanja bili tretirani kao unutarnji problemi, bez prijavljivanja građanskim vlastima. U drugima se primjenjivao spomenuti pristup premještanja svećenika osumnjičenih za zlostavljanje u druge župe. To je dodatno pojačalo sumnje u javnosti o iskrenosti odgovornih ljudi u Crkvi i njihove spremnosti da se nose s ozbiljnošću optužbi.

Kakve su bile reakcije pape Ivana Pavla II. i Benedikta XVI.?

Papa Ivan Pavao II., iako relativno kasno, 2001. donio je odluku kojom je Kongregaciji za nauk vjere, tada pod vodstvom kardinala Josepha Ratzingera, dao ovlast da preuzima i rješava slučajeve seksualnog zlostavljanja maloljetnika na općoj razini Crkve. Ovom „centralizacijom“ stvoren je temelj za sustavniji pristup. Papa Benedikt XVI., svjestan ozbiljnosti problema još kao prefekt Kongregacije za nauk vjere, pokazao je spremnost za ozbiljnije djelovanje. On je prvi papa koji je javno izrazio duboko žaljenje zbog zlostavljanja i, što je ključno, osobno se susreo s nekim od žrtava u više navrata, uključujući posjete SAD-u, Irskoj i Australiji. Također je pozvao na reformu svećeničke formacije s naglaskom na psihološku i moralnu pripremu kandidata za svećenike, kako bi spriječio buduće zlostavljanje. Njegov pontifikat postavio je temelje za još odlučnije reforme pape Franje.

Može li se reći kako je konferencija pod nazivom "Zaštita maloljetnika u Crkvi", s početka 2019. bila ključna u donošenju nekih dokumenata (motuproprij Vos estis lux mundi)?

Konferencija, nazvana i „susretom bez presedana“ predsjednika biskupskih konferencija i vodećih stručnjaka za zaštitu maloljetnika, donijela je dobre rezultate. Međutim, ovdje bih spomenuo i prethodne mjere za zaštitu maloljetnika koje je donio papa Franjo. Primjerice, 2014. osnovano je Papinsko povjerenstvo za zaštitu maloljetnika koje je predlagalo najprikladnije inicijative Svetoj Stolicu u svrhu zaštite maloljetnika. Nakon toga, istaknuo bih važan dokument *Come una madre amorevole* iz 2016. Prema tom dokumentu, biskupi i drugi odgovorni za partikularne Crkve mogu biti smijenjeni zbog nemara koji je prouzročio ozbiljnu fizičku, moralnu, duhovnu ili materijalnu štetu pojedincima ili zajednici. U slučajevima zlostavljanja maloljetnika i ranjivih odraslih osoba, za smjenu je dovoljno da nedostatak marljivosti bude važan. Prije donošenja ovog dokumenta, biskupi pod istragom ili optuženi za ozbiljne propuste obično su bili poticani na podnošenje ostavke, no izravna smjena bez njihove suglasnosti nije bila jasno propisana. Ovim je dokumentom to izmijenjeno.

Što se tiče konferencije, vjerujem da bi je bilo korisno organizirati periodično, svakih nekoliko godina, jer je donijela dobre plodove. Na konferenciji je naglašena nužnost preuzimanja odgovornosti Crkve za propuste iz prošlosti te usvajanje nulte tolerancije prema zlostavljanju. Ključne teme uključivale su zaštitu žrtava, transparentnost, suradnju s građanskim vlastima i odgovornost crkvenih službenika. Papa Franjo i sudionici su pozvali na jasne i obvezne smjernice koje bi se primjenjivale u svim biskupijama. Rezultati konferencije vidljivi su u dokumentima donesenim neposredno nakon susreta. Između ostaloga, tu su izmjene zakonodavstva Države Vatikanskoga Grada, dokument *Vos estis lux mundi* te *Vademecum* o nekim točkama postupka u ophođenju sa slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnika koje su počinili klerici i drugi radnici u Crkvi. Konferencija je imala dalekosežan utjecaj. Postavila je temelje za jedinstveniji i ozbiljniji pristup s naglaskom na zaštitu žrtava i sprječavanje budućih zlostavljanja.

Koje su bile ključne mjere koje su donesene?

U posljednjih desetak godina donesene su brojne mjere. Posebno važan korak predstavlja revizija VI. knjige Zakonika kanonskog prava, koja sada obuhvaća širi spektar kaznenih djela, uključujući dječju pornografiju kao posebno izdvojeno kazneno djelo. Ranije je granica za zaštitu maloljetnika bila 16 godina, dok je danas podignuta na 18, a zastara je produljena na 20 godina, računajući od trenutka kada maloljetna žrtva postane punoljetna. Za razliku od građanskog prava, kanonsko pravo ne pravi razliku među dobnim skupinama maloljetnika u kontekstu seksualnih kaznenih djela, što znači da svi maloljetnici imaju jednak status. Ranije sam spomenuo dokument *Come una madre amorevole* koji jasno propisuje odgovornost biskupa. Na tom tragu je i dokument *Vos estis lux mundi* iz 2019., ažuriran 2023., kojim je papa Franjo uveo obvezu prijavljivanja svih slučajeva seksualnog zlostavljanja i prikrivanja nadležnim crkvenim tijelima. *Vademecum* također predviđa prijavu nadležnim građanskim vlastima, kada je to ključno za zaštitu maloljetnika od opasnosti od daljnjih kaznenih djela.

Tu su i druge odredbe, ali sveukupno Katolička Crkva značajno je unaprijedila propise, postupke i standarde zaštite maloljetnika i ranjivih osoba. Na tome ne treba stati, već treba i dalje produbljivati mjere zaštite i djelovati u skladu s načelom nulte tolerancije prema zlostavljanju.

Koje su zemlje najpogođenije ovim nemilim pojavama?

Najviše su pogođene osobe u zemljama s velikim i utjecajnim katoličkim zajednicama, gdje su se slučajevi zlostavljanja godinama sustavno prikrivali, a žrtve nisu imale podršku ni priliku za pravdu. To je zaključak koji proizlazi iz opsežnih izvješća zemalja koje su provele istrage o seksualnom zlostavljanju unutar Katoličke Crkve. Postavlja se pitanje jesu li samo te zemlje zaista „najpogođenije“. Od američkog istraživanja iz 2004., preko irskog i francuskog, do španjolskog iz 2023., potvrđeno je mnogo slučajeva zlostavljanja maloljetnika od strane svećenika. Dakle, svaka zajednica koja provede istraživanje otkriva svoju vlastitu, tešku stvarnost. Pitanje je, ako su te zemlje „najpogođenije“ samo zato što su jedine provele istraživanja, kakvi bi rezultati bili u drugim zemljama koje tek trebaju provesti slične istrage?

Kakvo je stanje u našoj zemlji? Ima li dovoljno transparentnosti?

Katolička Crkva na hrvatskom govornom području još nije provela sustavno istraživanje, iako se susretala s pojedinačnim slučajevima. Svijest o problemu zlostavljanja još uvijek nije dovoljno razvijena, a transparentnost i odgovornost svakako se moraju dodatno unaprijediti. Donedavno crkvene vlasti rijetko su javno istupale u vezi s pojedinačnim slučajevima, već su tek poneki predstavnici Crkve reagirali na istraživanja novinara. Riječki nadbiskup Mate Uzinić odlučio je na vlastitu inicijativu javno govoriti o tome. Tim pozitivnim primjerom transparentnosti i odgovornosti podigao je visoko ljestvicu za sve odgovorne osobe u našoj Crkvi. Smatram da je takav pristup, unatoč nedostatku sveobuhvatnog nacionalnog istraživanja, važan, neophodan i vrijedan, jer doprinosi prijeko potrebnoj transparentnosti. Šutnja samo nanosi štetu – iako može biti lakši put, ona nije prihvatljiva.

Koliko su ovi skandali naštetili ugledu Crkvi?

Ove sablazni ozbiljno su narušile ugled Crkve, uzrokujući gubitak povjerenja vjernika i slabljenje njezina moralnog autoriteta. U brojnim slučajevima crkvene su vlasti pokušavale zataškati ove događaje, što je dodatno umanjivalo ugled i autoritet Crkve u društvu. S pontifikatom Pape Franje dogodio se značajan preokret, posebno u pogledu zaštite maloljetnika. Katolička Crkva na općoj razini sada proaktivno djeluje, posvećuje se edukaciji i prevenciji te se odlučno suočava s problemom zlostavljanja kao ozbiljnom prijetnjom koju je potrebno iskorijeniti. Ovim pozitivnim, hrabrim i otvorenim pristupom Crkva postupno vraća povjerenje vjernika i gradi bolji ugled, pokazujući posvećenost zaštiti najranjivijih članova svoje zajednice. No, sve ovisi o tome kako se opći propisi primjenjuju u pojedinim partikularnim Crkvama.

Može li se nakon svega zaključiti kako se Crkva ipak sada zna nositi s ovim pojavama?

Crkva na općoj razini sve više razvija sustavan pristup u rješavanju slučajeva zlostavljanja. Primjetan je djelomični napredak u prikupljanju podataka i transparentnosti, kao i težnja za ravnomjernim usklađivanjem praksi među partikularnim Crkvama. Papinsko povjerenstvo za zaštitu maloljetnika objavilo je ovog mjeseca svoje prvo godišnje izvješće u kojemu poziva partikularne Crkve da prate smjernice iz Vatikana. Povjerenstvo naglašava potrebu za boljim djelovanjem te u svojoj analizi mjesnih Crkava ističe da neki crkveni subjekti i crkvene vlasti pokazuju jasnu predanost zaštiti, dok su drugi tek na početku preuzimanja crkvene odgovornosti. Zaključno, budući da je povratak povjerenja dug i naporan put, novi pristup treba pokazivati zrelost i posvećenost u suočavanju s ovim izazovima. Samo pošten i transparentan pristup može vratiti nadu i povjerenje.

Članak je dio niza "Crkva koja ranjava", a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije. Dopusšteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena Autora.

Jeste li ovaj mjesec uplatili za Laudato TV? Zna li da naš rad ovisi gotovo isključivo od donacija dobrih ljudi? Pridružite nam se u [Klubu prijatelja!](#)
Još iz rubrike: [Istinito, lijepo i dobro](#)

Crkva postupno vraća povjerenje vjernika i gradi bolji ugled, pokazuju...

Gospodine, zadivljujuće je kako si i unatoč opasnostima išao do kraja...

Održan Znanstveni simpozij o 100. obljetnici smrti sluga Božjega bisku...

Učitaj više...

Još iz rubrike:

NAZOVITE NAS

00385 (0)1 78 88 592

PIŠITE NAM

kontakt@laudato.hr

PODRŽITE NAS

Udruga Ime Dobrote
Gračanska cesta 208/2, Zagreb
"Za Laudato TV"
IBAN HR0223400091510603018

Dobro mijenja sve.

NAVIGACIJA

[Vijesti](#)

[Kalendar](#)

[Web shop](#)

[Oglašavanje](#)

[Pratite nas](#)

[Prijava](#)

[Registracija](#)

INFORMACIJE

[Impressum](#)

[O nama](#)

[Uplate/Donacije](#)

[Revizorska izvješća udruge](#)

[Pravila i opći uvjeti](#)

[Smjernice privatnosti](#)

[Postavke kolačića](#)

GALERIJE

[Laudato Galerije](#)

PRATITE NAS

© Sva prava pridržana Udruga Ime dobrote
Održavatelj Netcom d.o.o., Riva 6, Rijeka

WEBSHOP

Klub prijatelja

PROGLEDAJ
SRCEM

DOMU
MOM
VELIKI DOMOLJUBNI KONCERT